

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov **1/ Ing. D. M., CSc.**, bývajúceho v B., **2/ V. M.**, bývajúceho v B., **3/ M. K.**, bývajúcej v P., **4/ A. M.**, bývajúcej vo V., všetci zastúpení JUDr. P. K., advokátom, so sídlom v P., proti žalovaným **1/ A.-M., s.r.o.**, so sídlom v T., IČO: X., **2/ Ing. I. M.**, bývajúcemu vo V., **3/ O. M.**, bývajúcemu vo V., **4/ J. M.**, bývajúcemu vo V., **5/ A., s.r.o.**, so sídlom vo V., IČO: X., **o náhradu škody a vydanie bezdôvodného obohatenia**, vedenej na Okresnom súde Trnava pod sp. zn. 23 C 19/1996, o dovolaní žalobcov 1/ až 4/ proti uzneseniu Krajského súdu v Trnave z 28. februára 2011 sp. zn. 11 Co 85/2009 takto

r o z h o d o l :

Uznesenie Krajského súdu v Trnave z 28. februára 2011 sp. zn. 11 Co 85/2009 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Trnava uznesením z 27. októbra 2009 č.k. 23 C 19/1996-987 nepriznal žalobcom v 1/ až 4/ oslobodenie od platenia súdnych poplatkov. Rozhodnutie odôvodnil s použitím § 138 ods. 1 O.s.p. tým, že hoci príjem žalobcov by odôvodňoval priznanie oslobodenia, oslobodenie nie je možné priznať, nakoľko žalobcovia mali možnosť vypratané nehnuteľnosti, ktorých sú spoluvlastníkmi, užívať. To však neurobili a neprejavili skutočnú snahu o poberanie úžitkov z predmetu svojho vlastníctva. Okrem toho poukázal na konanie sp. zn. 14 C 138/94, predmetom ktorého bolo vyporiadanie podielové spoluvlastníctva žalobkyň E. M. a A. M. tak, že bol nariadený predaj nehnuteľností, výťažok ktorého bude rozdelený medzi spoluvlastníkov. Dospel preto k záveru, že žalobcovia nie sú len poberateľmi dôchodkov, ale sú i spoluvlastníkmi nehnuteľností, resp. výplaty podielu. Nie je možné teda konštatovať, že sú nemajetní a že ich pomery odôvodňujú priznanie oslobodenia od platenia súdnych poplatkov.

Na odvolanie žalobcov 1/ až 4/ Krajský súd v Trnave uznesením z 28. februára 2011 sp. zn. 11 Co 85/2009 napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa potvrdil. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že súd prvého stupňa správne uzavrel, že pomery žalobcov v čase rozhodovania súdu s poukazom na zistené skutočnosti neodôvodňovali ich oslobodenie od súdnych poplatkov. Súhlasne so súdom prvého stupňa ustálil, že pomery žalobcov bolo nutné skúmať nielen vo vzťahu k ich príjmom, ale komplexne a to predovšetkým s prihliadnutím na ich spoluvlastníctvo k nehnuteľnostiam značnej hodnoty. Na strane jednej pripustil, že žalobcovia majú obmedzenejšie možnosti využitia nehnuteľností (vzhľadom na ich súčasný nevyhovujúci stav), prípadného poberania úžitkov z nich. Na druhej strane však argumentoval tým, že žalobcovia nehnuteľnosťami disponujú od roku 2004 a teda, že do súčasnosti mali dostatok času prejavíť väčšiu snahu o ich reálne užívanie na účel primeraný a zodpovedajúci ich súčasnému stavu (v dôsledku ich znehodnotenia nie je možné ich využitie na pôvodný účel). Žalobcovia sa teda sami zbavili nedostatočným ekonomickým využitím nehnuteľností hmotného prospechu, ku ktorej skutočnosti bolo potrebné pri posudzovaní ich majetkových pomerov prihliadať. Dospel preto k záveru, že súdom určená výška poplatku 3 319,39 eur (100 000,-- Sk) za odvolanie (jeho pomerná časť pripadajúca na každého spomedzi žalobcov) predstavuje sumu, ktorá neohrozí uspokojovanie ich základných životných potrieb. Rozhodnutie okresného súdu považoval z týchto dôvodov za vecne správne.

Proti tomuto uzneseniu krajského súdu podali žalobcovia 1/ až 4/ včas dovolanie a žiadali, aby dovolací súd zmenil napadnuté uznesenie odvolacieho súdu, tak že žalobcom 1/ až 4/ prizná oslobodenie od súdnych poplatkov. Dovolanie odôvodnili tým, že odvolací súd im svojim postupom odňal možnosť konať pred súdom, keď rozhodnutie založil na nesprávnych záveroch. Podľa dovolateľov odvolací súd neprihliadol na nimi predložené dôkazy, resp. nesprávne ich hodnotil v súvislosti so skúmaním ich majetkových pomerov. Z týchto dôkazov nepochybne vyplývalo, že predmetné nehnuteľnosti im boli v roku 2004 vrátené zdevastované, poškodené a znefunkčnené. Neboli vôbec použiteľné na podnikateľskú činnosť a preto nebolo ani možné z ich využitia brať akékoľvek úžitky. Odvolací súd pri skúmaní ich majetkových pomerov neposúdil tieto skutočnosti správne. Okrem toho vytýkali odvolaciemu súdu, že nenariadil pojednávanie za účelom objasnenia skutkového stavu, hoci to v danej veci situácia vyžadovala.

Žalovaní 1/, 3/ a 4/ vo vyjadrení k dovolaniu žiadali mimoriadny opravný prostriedok žalobcov 1/ až 4/ odmietnuť ako neprípustný a priznať im náhradu trov dovolacieho konania.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie bolo podané včas účastníkmi konania, preskúmal napadnuté uznesenie a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p. možno dovolaním napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Občiansky súdny poriadok upravuje prípustnosť dovolania proti uzneseniu odvolacieho súdu v ustanoveniach § 237 a 239 O.s.p.

Dovolanie proti uzneseniu odvolacieho súdu je v prvom rade prípustné (a súčasne dôvodné) vtedy, ak je konanie postihnuté vadami taxatívne uvedenými v § 237 O.s.p., ktoré spôsobujú tzv. zmätočnosť rozhodnutia odvolacieho súdu. K týmto vadám prihliada dovolací súd – ak je dovolanie podané včas a na to oprávneným subjektom – z úradnej povinnosti (§ 242 ods. 1 veta druhá O.s.p.).

Podľa ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak sa účastníkovi konania postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie postup súdu, ktorým znemožnil účastníkovi konania realizáciu tých procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva (napr. právo zúčastniť sa pojednávania, robiť prednesy, navrhovať dôkazy a pod.). K odňatiu možnosti konať pred súdom môže dôjsť nielen činnosťou súdu, ktorá rozhodnutiu predchádza, ale aj samotným rozhodnutím. Takýmto rozhodnutím môže byť aj uznesenie, ktorým nebolo vyhovené návrhu účastníka na oslobodenie od súdnych poplatkov, ak záver súdov o tejto otázke nie je správny. V zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky totiž každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným spôsobom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde. Toto právo má každý, teda i ten, kto nemá finančné prostriedky na zaplatenie súdneho poplatku. Preto, aj keď zákon stanovuje povinnosť uhradiť súdny poplatok ako podmienku pri uplatňovaní práva v občianskom súdom konaní, súčasne

upravuje okolnosti, za ktorých možno túto povinnosť odpustiť. Nesprávnym posúdením podmienok pre odpustenie poplatkovej povinnosti môže byť znemožnené právo na súdnu ochranu a teda možnosť účastníka konať pred súdom.

Podľa § 138 ods. 1 veta prvá O.s.p. na návrh môže súd priznať účastníkovi celkom alebo sčasti oslobodenie od súdnych poplatkov, ak to pomery účastníka odôvodňujú a ak nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva.

Účelom uvedeného ustanovenia je, aby účastníkovi nebolo len pre jeho majetkové a sociálne pomery znemožnené uplatňovať alebo brániť svoje právo. Pri jeho aplikácii nie je právne významné, za akých okolností došlo k vzniku sporu, ani aké je postavenie účastníka z hľadiska jeho povolania, či profesie, teda ani to či je alebo nie je podnikateľom a či podnikateľskú činnosť aj v skutočnosti vykonáva. Pre priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov musia byť súčasne splnené dve podmienky, a to nepriaznivá finančná situácia a pravdepodobnosť úspechu v ďalšom konaní na strane žiadateľa. Len z hľadiska splnenia týchto podmienok môže súd hodnotiť oprávnenosť žiadosti účastníka.

Dovolací súd po preskúmaní veci dospel k záveru, že odvolací súd pri posudzovaní opodstatnenosti žiadosti žalobcov o priznanie oslobodenia (prípadne aj čiastočného) od súdnych poplatkov v zmysle vyššie uvedených zásad nepostupoval.

Predovšetkým treba uviesť, že záver odvolacieho súdu o nesplnení podmienok pre priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov na strane žalobcov je jednak v rozpore s jeho skutkovým zistením o nepriaznivej finančnej situácii žalobcov a jednak je nesprávnou aplikáciou ustanovenia § 138 ods. 1 veta prvá O.s.p. Odvolací súd totiž nerespektoval znenie tohto ustanovenia, keď posudzoval vec z hľadísk, ktoré idú nad rámec zákona (nedostatočné ekonomické využitie nehnuteľnosti žalobcami) a keď pri posudzovaní majetkových pomerov žalobcov prihliadol na skutočnosť, ktorá nemá oporu v obsahu spisu (že žalobcovia sa sami zbavili hmotného prospechu). Navyše, samotné odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu sa javí ako vnútorne rozporné, lebo na jednej strane vychádza z údajného nedostatočného ekonomického využitia majetku žalobcami, pričom na druhej strane žalobcovia svoj nárok odôvodňujú práve tým, že to boli žalovaní, ktorí im bránili v užívaní spoločných vecí a že tieto užívali nad rámec spoluvlastníckych podielov. Odvolací súd teda hodnotil oprávnenosť žiadosti žalobcov o oslobodenie od súdnych poplatkov nad rámec vyplývajúci z ustanovenia

§ 138 ods. 1 O.s.p. a vzal do úvahy v neprospech žalobcov aj také skutočnosti, ktoré z tvrdení účastníkov a predložených dôkazov nevyplynuli. Jeho rozhodnutie, ktorým potvrdil uznesenie súdu prvého stupňa o nepriznaní oslobodenia od poplatkov, je teda založené na nesprávnom posúdení podmienok pre odpustenie poplatkovej povinnosti. Takýmto nesprávnym rozhodnutím odvolací súd odňal žalobcom možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p., čím založil prípustnosť a zároveň aj dôvodnosť nimi podaného dovolania.

So zreteľom na uvedené dovolací súd podľa § 243b ods. 1 O.s.p. uznesenie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 12. októbra 2011

JUDr. Ladislav G ó r á s z, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Bc. Patrícia Špacírová